

Íbaru Ke Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Íbaru ke, Asiu ke, Ísara kewé se peh morá ké míáhwe. Se apahtáro áwíq kéhre. Mah pahsí sehiranú ani áwíq íre kéhrana peh anehete ehwéh Porane ehweh tahnsá púara áhnte kegá, Poraga sehiranúwe íwíáhowe. Mó kegá Sísá tagaríáh Íbárú ké síwíoqnowe. Mi tanáhráq mah pahsí sehiranú aninká sensabé, Ite túbáh agiyehboq peh tábúsoqme iwíáhoró ue Sísane sánsá ambubu atiageheéna mah pahsí sehiranúwe. Sísawe aiq pútaq Manikáne ahninkáwáéna íópeqté kéreq Manikáne ehweh iraru kereq Mósísireq kiotaikúwe. Manikánka Sísá mibeq mahbeq arítéh ání míankeheéna omaq atowe. Sísaga miraúnsabe Manikánka o moráéné ehweh áhwárówe. Minayabe íre kaweq sunúq sínaraq túbáh agiyehboq peh Sísane sánsá ambubu atawéq tauntahunue sehgióro ue Íbaru Ke sehiranue teriuwe.

Íbaru ke siu pahsíe.

¹ Naho Manikánka mó tanáhráq mó tanáhrárué wene ehweh iraru ke iwíáh aritowara mó sánsá mó sánsánue itene igaqnaréh ehweh teriúwe.
² Teriúwana amahnága anehe tanáhráq wenahni iwíáh atowana wega Wenabone sánsá teiena sokigi aiíre. Manikánka irarúwana wenahninká

moke mah marákó márakóákáq íópeqkákáq mirarowe. Wenahninká mókake moke wahnahninkeheéna omaq atowe.

³ Maniká téhrehnka inserahni aní miéhрана wenahni moq téhrehnka inserahni aní miéhre. Maniká mía míainserah wenahni moq monseráh ánine. Wega págege ehwéh irarinka moke mah marákó márakóákáq íópeqkákáq kaweqtaq kagaire. Wega wehukene ahbabáq aiq kaweraitena íópeq Maniká Iteribone ayah púpeq tútuue mía míaire.

Manikáne ahninkáwágá íópeqté ké kiotaikire i ehwéhne.

⁴ Manikánka wenahni áwíratowana mi awíqká moke íópeqté ké síwíq kiotaikire. Mina inserah wenahninká moke íópeqté ké kiotaikire. ⁵ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Are nénahni móne. Amahnága íné Arenabo míóge ire. *(Buk Song 2.7)*

Mi sehiránká mó mahraréna,

Íné Wenabo míahnana we nénahni míankehe ire. *(2 Samuel 7.14)*

Manikánka íópeqté keyábé mah ehwéh irarúwo? Írakaumo. Peh morá wenahninsábé irarúwe. ⁶ Manikánka wene ebeq piah aní mah marákóípéq eqmaq auwanaútaqsabé wene ehwehnka mahraréna,

Íópeqté kéo, ite ómiga nénahninsábé iwíáh iwíáh atáhro ire. *(Lo 32.43)*

⁷ Íópeqté keyábé Manikáne ehwehnka mó mahraréna,

Wega íópeqté ké sóiriq tahnsá mirarena

se wene arambehri ke irobina tahnsá mirarowe
ire. *(Buk Song 104.4)*

⁸ Wenahninsábé Manikáne ehwehnka mahraréna,
Manikáno, arega wahnah wahnahnóna tanáhráq
peh ahriahri kagainawire.

Arega wahnah wahnahnónawe tábúsoqme iwíáhue
mirainiewóne.

⁹ Are moke ahbabáq sansansábé awahriehrana
peh kaweq sansánsábé awahbehre.

Awahbeh puana íné Maniká Arenaboga are ano-
tah aní mé moke wahnahnúno atóge.

Arene wehgauné sirupipeq eyoyó aritena
arene arupipeq anotah eyóyó atóge ire. *(Aisaia
61.1)*

¹⁰ Wenahninsábé Manikáne ehwehnka mó
mahraréna,
Itene Wahnahno, téhwe arega mah marákó
marákó mirarónana págegeue kéhre.

Moke íopeq kéh náneq arerene ayahtate miraróne.

¹¹ Mókake moke mah mensáméhnsá tabanaginaraq
are peh mía míainiewóne.

Ambanta nahonáh úkinserah mah marákó
marákóákáq íopeqkákáq nahonáh úkéna
íre kaweraginawire.

¹² Wehukenínká wene máhti sabaréhnserah
arega mah marákó marákóákáq íopeqkákáq
sabaráruankéhe.

Wehga wene nahonáh kórósí ugurúruena
o korósí sukiwíéhnserah mirainkehe.

Arewe ahriahri monseráhnue mía míainiewóne.

Arene oga mé tanáhráq íre parabaginawire ire.
(Buk Song 104.4)

¹³ Manikáne ehwehnka mó mahraréna,
Arega niyah púpeq tútuue míahno.

Moke arene naruo arene aigúnúbá tahnsa méra
arene ehweh sehgióro aritaníe ire. *(Buk Song*
110.1)

Manikánka íópeqté kényábé mah ehwéh irarúwo?
Írakaumo. Peh morá wenahninsábé irarúwe.
¹⁴ Minayabe íópeqté kéké aneq kebo? Íópeqté
kéké wehukene siwa tahnsá méra Manikáne
arambehri miraowe. Manikánka kaweraritéh ké
séhréh aritageheéna íópeqté ké siqmaréhre.

2

Manikánka ite meirena kaweratárai ehwéhne.

¹ Manikáne ahninkáwá anotah Wahnáh mía
míainsabé itega írátáuna ehwéh ambubu atawéq
sehgiónehe. Itega íre túbáh agia peh wene ehweh
sehgióneheqmúne. ² Naho Manikánka íópeqté ké
iwíáh aritowara sega iraruwara itene igaqnaréhga
írówe. Manikánka mi ehwéh íre sehgiú ke kamah
ariuwe. ³ Minayabe itega Manikánka kaweraitéh
éhwéhnsábé anetaníbo íwíáhonaraq kaweqtaq mía
míaonehnkono? Írakaumo. Wene ehwehnsabé
anetaníbo íwíáhonaraq Manikánka ite moq kamah
ainawire.

Téhwe itene Wahnahnka wene kaweraitéh
éhwéh teriuwara mi ehwéh író kega, Aiq pútaq
ehwéhne teiúwe. ⁴ Író kega kaweraitéh éhwéh
teiútaq Manikánka págege aritonka sega págege
sansánéra ótaq sansánéra íre tagarío sansanuwe.
Manikánka miraúnsabe, Mi ehwéhmé peh aiq
pútaq ehwéhne ue pahsuowe. Wene arambehri
kawerue miraigeheéna Manikánka iwíáhue
Wenawanka náí náneq náiuwe.

Sísaga webataq ite meirena kaweritahráhi aníne i ehwéhne.

⁵ Manikánka íópeqté kényábé, O marákó marákóráq wahnahnoro aritanabo? Írakaumo.

⁶ Minayabe wene Púkuipéq wehukenínká mahraréna,

Manikáno, arega ite wehukeyabé iwíáhónawe ite aneq tahnsá kéabuno?

Itewe peh abehq naneq mune.

Aneqsabé kawerue wahnahnaitahno?

⁷ Peh wahto tanahráq íópeqté kégá ite kiotaikowe.

Arega ite pankere omaq ite iteíwíq pankerahne.

⁸ Arega moke miraóna naneqsabé wahnahnoro aitahne ire. *(Buk Song 8.4-6)*

Ite tagónawe amahnága tánáhráq wehukenínká moke kéh náneq íre wahnahnatiéhre. Írakaumo.

⁹ Itega peh Sísá tagónana we anotah aní míéhre. Menah wahto tanahráq we arambehri aní úkurairara íópeqté ké síwíqka wenáwíq kiotaikuraire. Manikánka séhréh aitowana Sísaga mah kehiná kéhínané ahbabáq kaweritanieéna putiowe. Wega itene ahbabáq kaweritanieéna éruwana pukúnsabe Manikánka we iriatena wenáwíq pankeq atena, Anotah aní mé wahnahnúno atowe.

¹⁰ Manikánka moke kéh náneq mirarena wahnahnatéhre. Minayabe áhnte kegá wenahnimáhq úkéra wene kaweq téhrehrabeq míageheéna Manikánka Sísá eqmarowana éruwe pukúwe. Manikánka miraúnsabe Sísawe iteruwah úkéna áhnte ke séhréh aitena kaweritéhre.

¹¹ Sísaga itene ahbabáq aiq kaweritéhnsábé wereq ite kaweritéh kéreqne Iteribo peh morá

ání míéhre. Minayabe Sísaga itensabé, Nánuwahrah
 woe aiteyabe íre ayehitehre. ¹² Minayabe
 Manikáne ehwehnka mahraréna,
 Are éhweh nánuwahrah teriníe.
 Are tagariáh ké momiwíotaq
 arenáwíq pankeranieéna
 arensabé igonkónue iwíáh íwíáh ataníe ire. (*Buk
 Song 22.22*)

¹³ Mi ehwéhnká mó mahraréna,
 Wega omasa éhwéh sehginawire íwíáhuge ire. (*Ai-
 saia 8.17*)
 Mi ehwéhnká mó mahraréna,
 Ínéreq moke Manikánka nání ánimárinseq aiq míone
 ire. (*Aisaia 8.18*)

*Sísaga wehuke séhréh aitanieéna wehukení úkú
 ehwehne.*

¹⁴ Ite Manikáne animárimé peh wehuke míone.
 Peh wehuke míona puana Sísaga ite kawerai-
 tanieéna wehukení úkéna ite tahnsá míowe.
 Owainawanka puké sansatáq wahnahnatiéhre.
 Sísaga owainawa anehinsaruanieéna putiowe.
¹⁵ Sísaga miraúnka wehuke puké tanahráqsábé
 anotah áhreo ke sabirúéhrra amahnága íre
 áhrowe. ¹⁶ Minawé wega íópeqté ké séhréh
 aritehro? Írakaumo. Wega ite Ébárahma kahnáh
 séhréh aitéhre.

¹⁷ Sísaga wehukene ahbabáq kawerarena
 insahwé aitanieéna wehukení úkéna wehukene
 sánsánúwe. Manikáne arambehri mirainieéna
 itene mibeq mahbeq aitéh ání míanieéna
 wehukení úkéna wehukene sánsánúwe. ¹⁸ Áhwáre
 naneqka weba sútaq Sísá anotahtaq éruwana íre

ahbabárúwe. Minayabe amahnága áhwáré naneq iteba sitaq wega ite séhréh aitahráhire.

3

Sísaga miraúnka Mósísine arambehri kiotaikú ehwehne.

¹ Néne iyahnabo animáríno, Sísansabé iwíáhue tagahro. Manikánka ite omaq itena íáhraburainsabé itega Sísansabé aiq pútare ateq we tagariáhwe. Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísá eqmarowaq itega we éhweh teri terinúne. ² Wene arambehri mirainkeheéna Manikánka Sísá omaq atena eqmarowe. Mósísiga Ísara ke séhréh aritena Manikáne arambehri kawerue sehgiunserah Sísaga moq Manikáne arambehri tábúsoqme sehgire.

³ Wehukenínká kaweq nah pearéhrara tagah kegá mi nahnsábé ákáhtaq iwíáh íwíáhéra mi nah pearéh ánínsábé anotah iwíáh íwíáhowe. Mina inserah Manikánka Mósísinsabé ákáhtaq iwíáh íwíáhéna Sísansabé anotahtaq iwíáh íwíáhire. ⁴ Nah pehipi íre kéhrara peh wehukega pearáhnserah moke mah marákó marákó kéh náneqme Manikánka mirarowe.

⁵ Mósísi Manikáne arambehri anínéna Ísara ke míótaq moke Manikáne arambehri kawerue sehgiuwe. Naho Manikánka we iwíáh atowana Mósísiga mókake sína naneqsabé irarúwe. ⁶ Minayabe Sísá Karáhéwé Manikáne ahninkáwá ména moke Manikáne animarí kawerue wahnahnire. Itene wahnahnsabé aiq pútare ateq

wega mirainie ú ehweh mirainawire íwíáhonaraq
we kahnáh míaneheqmúne.

*Manikáne ehweh anterúáh kégá ahrenérapeq íre
serahowe i ehwéhne.*

⁷ Ite Manikáne animárí méq Wenawane
ehweh irone. Minayabe Wenawanka Púkuipéq
mahraréna,

Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq

⁸ saiyoiyehboq kawerue íráhro.

Naho itene igaqnaréhga abatapi míótaq

sega néne ehweh íre irera peh saiyoéra níwíoqnowe.

Sega mirau serahniyeho.

⁹ Mitaq ínéga itene igaqnaréh 40 opéq séhréh
arítáhwara sega néne ótaq sansá tagéra

minayabe íre iwiáhia peh saiyoéra níwíoqnowe.

¹⁰ Saiyoéra níwíoqno puana

mi keyábé nibiahnsa arítáhwae.

Minayabe ínéga mahraréna,

Mi kégá néne sánsá íre ahtebera

peh ahriahri ahbabáq aruqarurowe ewae.

¹¹ Ínéga abiahsanéna sensabé pahsuena,

Ahrenérapeq ínéba íre seneheqmóe ewae ire. (*Buk
Song 95.7-11*)

¹² Néne iyahnabo anímáríno, itene irupipeq ah-
babáq iwiáhéq túbáh agiyeho. Maniká Íteribowe

oga mía míai aní míre. Wene sánsá inehepeq
súéhboq kawerurero. ¹³ Ahbabáq sansanká ite

míáhrabeqte aní saiqnariehnehboq Sísa kawerue
kéranehéq mó wehekáh mó wehekáhnue kaweq

ehwéh we teawíeq we séhréh atéhoro.

¹⁴ Itega Sísansabé téh kawerue aiq pútare
ataráúnanserah mókakeakáq pukona tanáhráqkákáq

wene sánsá íre túbáh agia peh kawerue ambubu atíáhnaraq Sísa Karáhéreq moráráq mía míaoneheqmúne. ¹⁵ Métáq sehiranue teiewónserah mónkakáq sehiraninie. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq saiyoiyehboq kawerue íráhro. Naho itene igaqnaréhga néne ehweh íre irera peh saiyoéra níwíoqnowe.

Sega mitaq mirau serahniyeho ire. *(Buk Song 95.7-8)*

¹⁶ Manikáne ehweh írótaq íre sehgira peh saiyoue míó kewe inseréhbo? Mósísiga Ísípi marákórápéqté meriqmena móríto kewe moke mi ke saiyo kée. ¹⁷ Áhnte opéq 40 opéq Manikánka abiahnsa aríto kewe inseréhbo? Ahbabáq aruqaruro keyábé abiahnsa arítowara abatapi pukuwe.

¹⁸ Manikánka abiahnsanéna iwíáhéna, Ahrenérapeq ínéba íre seneheqmóe úmé inseréhyabe irarúwo? Wene ehweh anteruera anetaníbo iwíáho keyábé irarúwe. ¹⁹ Sega Manikáne ehwehnsabé anetaníbo iwíáho puara sega ahrenérapeq weba íre korahuwe. Minayabe ireq iwíáhue tagarione.

4

Maniká tagaríáh kégá ahrenérapeq kioraho ehwéhne.

¹ Naho Manikánka itensabé, Ínéba sirataq ahrenagehe úwe. Túbáh aginie iwíáho keo, Manikáne ahrenérapeq íre kíyehboq áhreoro. ² Ísara

kegá Manikáne kaweq ehwéh írówaq itega moq írátáúne. Segá írótaq mi ehwéhnsábé íre aiq pútare atówe. Minayabe mi ehwéhnká íre séhréh aritahráhuwe. ³ Wene ehwehnsabé aiq pútare atona kegá Manikáne ahrenérapeq kiorahúne. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ínéga abiahsanéna sensabé pahsuena,

Ahrenérapeq ínéba íre kioneheqmóe ewae ire. *(Buk Song 95.7-11)*

Wega mah marákó marákó mirarena wene arambehri parabarouwe. ⁴ Abapeqte téhtaré wéhékáhnsábé Manikáne ehwehnka mahraréna, Manikánka moke wene arambehri parabarouena abapete téhtaréráq ahrenówe ire. *(Buk Song 95.11)*

⁵ Ahrenónsabe wene ehwehnka mó mahraréna, Ahrenérapeq ínéba íre kioneherawoe ewae ire. *(Buk Song 95.11)*

⁶ Kaweq ehwéh téh író kega mi ehwéhnsábé íre aiq pútare atónsabe sega Manikáne ahrenérapeq íre kioráhuwe. Íre kioráhuwara kaweq ehwéh sehgió kegá ahrenérapeq kioráhowe. ⁷ Minayabe Manikánka mó tanáhráq omaq atena mi tanáhráqsábé, Iborane atowe. Iborane atowana áhnte opéq parabagúwana Manikánka Tébiti iwíáh atowana sehiranue mahraréna, Iboramé itega íné Manikáne ehweh íréhrataq saiyoiyehboq kawerue íráhro úwe. *(Buk Song 95.7-8)*

⁸ Minayabe Sósúaga itene igaqnaréh meriqmena ahrenérapeq móritotaq tahirímé mó tanáhráq Manikánka mó wehekáhnsábé íre irarú irino.

9 Minayabe Manikáne animárí ahrenahraho tanáhráq peh kagainae.

10 Manikánka wene arambehri abapete morá wéhékáh parabaruenta abapete téhtaré wéhékáhtáq ahrenónserah weba séra mía míaogegá moq sene ahwimi parabaruera ahrenahrahowe. 11 Manikáne ahrenérapeq kioneheéq págegeue arambehrionehe íwíáhéq miraoro. Itene igaqnaréhga Manikáne ehweh anteruera ahrenérapeq íre kiú serahniyeho.

12 Manikáne ehwehme oganúq itahráhi naneréna págegeue arambehrire. Págegeue arambehriéna áwéhreh sogíq tahnsane. Sogiqme peh ákáhtaog áwéhrehrana Manikáne ehweh anotah áwéhrehre. Manikáne ehwehnka wehukeníné arupipeq amurúruéhre. Wene iwíáhákáq wenawapipeqkákáq mi ehwéhnká amurúruena sainsúéhre. Wehukeníné ayahnsankakaoq ayahnsapeqté ábíqnónkákáq mi ehwéhnká amurúruena sainsúéhre. Mi ehwéhnká wehukení awahbeh iwíáhákáq moke mó iwíáhákáq sokigi aíre.

13 Manikánka moke miráú naneq tagehtaog wehukega kopéq suahráho? Írakaumo. Moke minawari Manikánka tagehtaog ábóraog kéhrana taga tagaire. Minayabe mókake Manikánka moke itene sánsá saraqmarankéhe.

Sísawe itene ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míre i ehwéhne.

14 Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání íopeq Manikáne auranabiahtaog míéhre. Mi anímé Sísá Manikáne ahninkáwáe. Minayabe itega aig pútare atona ehwéh ambubu atianeheqmúne

íwíáhéq miraoro. ¹⁵ Ahbabáq iwiáh sínaraq iteriahriáh íre kaqsuahráhu. Owainawanka ite íwíoqnehtaq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká anetaníbo íre iwiáhia peh arutaboiraitena séhréh aitéhre. Owainawanka amahnága ite íwíoqnehnserah Sísa marakóipeq míotaq áwíoqnówana Sísa íre ahbabáruwe.

¹⁶ Minayabe itega Manikánsabe íre áhrea wega ite séhréh aitankeheéq weba wahtotaq kowíaneheqmúne íwíáhoru. Mitaq kowíáhnaraq irupipeq umeh agínaraq Manikánka itensabé arutaboiraitena séhréh aitankéhe.

5

Sísa itene mibeq mahbeq aitéh ánínká ite kaweraitéh éhwéhne.

¹ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká ite Asiu ke séhréh aitankeheéq ite miónarabeqte ání mó tanáhráq mó aní mó tanáhráq mó anínue omaq sitáhwe. Manikánka itene ahbabáq kaweraitankeheéna wene ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká mó naneq mó nanerue Maniká titiratéhre.

² Titiratena we peh wehukení púana kaweqtaq íre mía míaorahire. Minayabe wega múguwahguo kereq áhwára áhwáráro kereq pehwéhre arítéhre.

³ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínká mó kené ahbabáqsabe Manikánsabe ménkámehnkáne korahqtaté titiratéhre. Íre peh morá mó kené ahbabáqsabe titiratéhre. We moq ahbabárorahi aní púana wewene ahbabáqsabeákáq Maniká titiratéhre.

⁴ Mibeq mahbeq aitéh arámbéhríwé anotah arámbéhrí wíre. Minayabe wehukenínká, Íné mi

arámbéhrí mirainie íre orahire. Mi arámbéhrí mirainkeheéna Manikánka wehukení omaq atena naho Áróni omaq atonserah omaq atéhre.

⁵ Wehukenínká, Íné mi arámbéhrí mirainie íre orahúnserah Sísa Karáhéga, Néníwíq pankerena Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritéh ání míanie íre úwe. Írakaumo. Manikánka wensabé omaq atena minayabe wene ehwehnka mahraréna, Are nénehni móne. Ibora íné Arenabo ména anotah aní míahno atóge ire. *(Buk Song 2.7)*

⁶ Wene ehwehnka mó mahraréna, Are néne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní ahriahri mía míainiewóne. Wehukení wenáwíq Mékíséréki néne ehweh mibeq mahbeq aritéh ání mía míáúnserah are moq mina tahnsa mía míainiewóne ire. *(Buk Song 110.4)*

⁷ Sísa marakóipeq míotaq wega Maniká ehweh teawena púrerúwe. Manikánka Sísa puké tanahráq ahqáho atahráhu púana Sísa anotahta q púreréna áhnte íbisówe. We awahbeh iwíáh íre sehgiira peh Maniká awahbeh iwíáh sehgiuwana Manikánka Sísa púrerú ehweh irowe. ⁸ Sísave Manikáne ahninkáwá ména áhnte erúnsabe Wenabone ehweh sehgiu sansa ahtebówe. ⁹ Sísa Wenabone ehweh tábúsoqme sehgiunsabe amahnága Sísa wene ehweh sehgió ké kaweraritena oganúq sitahnara oga mérapeq mía míaonehrawoe. ¹⁰ Minayabe Manikánka wensabé, Are néne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní mía míainiewóne. Mékíséréki néne ehweh mibeq mahbeq arito ani mía míáúnserah are moq mina tahnsa mía míainiewóne atowe.

Káriq anínká mía míai serahniyeho i ehwéhne.

11 Minayabe áhnte mó ehwéh kéhre. Itega íre apubúue ahtebahraho puana mah ehwéh teieyabe págege arámbéhríe. 12 Ite íre wahto tanáhráq Sísane ehweh íráh púaq wene sánsá ahtebahtaḡ tahirímé mó ke síwáhnoro irino. Itega íre kawerue ahtebaronsabé Manikáne ehweh áwahewé mó anínká ite íwáhnorire. Inahunah ánínká págege tahutáhúḡ íre nahrahéna peh náh nehnserahnowe.

13 Náh neh anínká pehgáriḡ aní púana tábúsoqmaréh sánsá íre ahtebahrahire. 14 Págege tahutáhúḡmé peh morá anonanínká nahrahire. Págege tahutáhúḡ nahraho kegá tábúsoqme iwíáhorahowe. Minayabe sega kaweq sansánkákáḡ íre kaweq sansánkákáḡ saraqmarera kawerue ahtebahrahowe.

6

Tauntahu ke méḡ Manikánka ite náina naneqsabé áwénunoro i ehwéhne.

1 Sísá Karáhéne ehweh peh morá áwahewé mónkakáḡ íre íwáhnorinie. Págege ehwéh iragéhboḡ anehete ehwéhnkákáḡ íwáhnorinie. Nah pe anínká íre peh morá nahwiahnsanse pearéhre. Mina inserah áwahe ehwéh mitaq mareḡ anehete ehwéhnkákáḡ íráhro. Itene abehḡ arámbéhrí inehepeḡ sueḡ Manikánsabe aiḡ pútare ate ehwéh aiḡ írátówe.

2 Wání mewe ehweh aiḡ írátówe. Wehukeníné ayahḡnotaq táhtoḡme púerate ehwehmé aiḡ írátówe. Pusa ké iriwe oganúḡ site ehwehnkákáḡ mi tanáhráḡ Manikánka kaweqtapéḡkákáḡ iraipéḡkákáḡ sainsue ehwéhnkákáḡ aiḡ írátówe. Mina tahnsa áwahe ehwéh aiḡ írátó puaḡ mitaq

mareq anehete ehwéh íráhro. ³ Manikánka kowe aitahnaraq itega miraoneheqmúne.

Sísane ehweh sinehepeq súáh kégá weba íre kouwekoraho ehwéhne.

⁴ Sísane sánsá ahtebéra sehgiro kégá mi sansá sinehepeq súáhmé árahue mónkakáq sehigigéhbo? Segá íópeqté Manikáne téhreh naneq merowana Manikáne Awanka seba kowíaraire. ⁵ Segá Manikáne ehweh irera sehgirosabé aiq pútaq ehwéhne íwíáhurowe. Mókake sína tanáhráq sábé ahtebéra, Mi tanáhráq Manikánka págegeue arambehrinkehe íwíáhurowe.

⁶ Mira íwíáhéra Sísane sánsá sinehepeq súáhmé sega mónkakáq íre sehgiórahowe. Segá Sísansabé, Iuwahriehre íwíáhonsabé Manikáne ahninkáwá awankátaq mónkakáq táhparáhnserahnowe. Segá miraotaq Sísá íre tagaríáh kégá tagéra Sísansabé awiréh atáhwe. Minayabe wene sánsá sinehepeq súáh kégá Sísaba mó íre kouwekorahowe.

⁷ Ibonsirana marakó tantanirana mitaq kaweq tahutáhúq kírérara wehukega nahwe. Minayabe Manikánka, Aiq kaweq marákóe atéhre. ⁸ Marakóraq peh abehq náhgáqkákáq tahwenkaránkakaq kíréhtáq peh abehq marákóe. Minayabe Manikánka, Íre kaweq marákóe atena kekiruanawire.

⁹ Néne iyahnabo anímárino, mah pagégé éhwéh teiúnsábé itega mi marakó tahnsa ké úkigehe íwíáhugo? Írakaumo. Itene Wahnahne sánsá kawerue sehigigehe íwíáhuge. Sísaga meirena kaweraitena séhréh aitéh púaq itega wene sánsá sehgiówe. ¹⁰ Manikánka pehipi íre ehweh

aitankéhe. Itega mirauro arámbéhrí íre abitaginae. Írakaumo. Menahnkákákq amahnágaákákq Manikáne animári kawerue séhréh aritena Manikánsabe irutaboírowe. Minayabe wega íre abitaginae.

¹¹ Íné nuwahbehme itega amahnága tauntahunue mira onserah mókakeakákq ahriahriakákq miraoro. Minayabe nuwahbehre. Mirairataq itega áwénuno naneqmarí mókake náinkéhe. ¹² Ite taoraho agiyeho. Peh abobiah taebera ké méq Manikánka mirainawire íwíáhéq wega náina naneqsabé kawerue áwénunoro. Mirairataq wega náinawire.

Manikáne omasa náneqsabé aiq pútare atanéhe i ehwéhne.

¹³ Manikánka Ébáráhma ehweh teawutaq wega omasa éhwéh teawena, Aiq mirainauge úwe. Mó anínká Maniká íre kiotaiki puana wega mi ehwéh irarútaq wewenáwírue irarúwe. ¹⁴ Manikánka Ébáráhmansabé mahraréna, Are séhréh atanauge. Mókake ínéga séhréh atáhnaga arenanahréh íregárita q úkigehe úwe. *(Stat 22.17)*

¹⁵ Ébáráhmaga árahinabomo íre iwíáhia peh kawerue áwénunúwana Manikánka teawu ehwéh aiq pútaragúwe.

¹⁶ Wehukenínká omasa éhwéh iraritaq wega mó aní anotah aniné áwírue mi ehwéh irarire. Minawé Asiu kené sánsáne. Wehukenínká mi sansánínaraq wensabé ehweh atáh ké túbáh ago-rahowe. ¹⁷ Manikánka omasa éhwéh irarútaq író kega, Wega mó iwíáhinabomo iwíáhiyeho éna Manikánka wewenáwírue mi ehwéh irarúwe.

18 Minayabe Manikánka téhtaré págégé éhwéh aiq irarú púana wega mó iwíáh íre orahire. Wega péhe éhwéh íre orahinsabé ite Manikápa kowía míaúna ke iwíáh íwíáhunayabé irupipeq eyoyóire. Irupipeq eyoyóinaq Manikáne ehwehnka aiq pútaraginawire íwíáhéq minawé áwénunoneheqmúne. 19 Anotah awánká kaweq anúq kéhrana sóriqka mi awánká íre pankonoráhire. Mina inserah itega Manikáne ehweh aiq pútaraginawire íwíáhúnaga irupipeq kaweq awánká ánúq tahnsaniraq kaweqtaq mía míaúne. Itega kawerue áwénunúnayabé mókake Manikánka wene íópeqté páqnáhípeq móitankéhe.

20 Ite séhréh aitanieéna Sísaga mitaq ebeq kiena ite mibeq mahbeq aitéh ání úkéna ahriahri mía míainawire. Wehukení wenáwíq Mékíséréki Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritéh ání mía míaúnserah Sísá moq mina tahnsa ahriahri mía máire.

7

Mékíséréki anotah aníne i ehwéhne.

1 Manikámé anotah aní míowana Mékísérékiga Sáréma suwahpeqte ké wahnahnéna Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ani míowe. Ébáráhmareq we kéro kereqka mó wahnáh kéreq se kéréro kereqka ebehéra mi ke subiq súówe. Sega kouwekutaq Mékísérékireq Ébáráhmareqka piehgiúye. Mitaq wega Ébáráhmansabé kaweq éhwéh teawuwe.

2 Kaweq éhwéh atowana Ébáráhmaga moke ebehurabeqte meyo mensáméhnsá nayáhnkú

saraqmarena Mékíséréki peh morá awuwe. Mékísérékiwe mi awíq áwahewé kaweq sansá mirai wahnáhne. We Sáréma suwahpeqte kéné wahnah aní ména we mó awíqmé áwahewé aru ukiqme sansani wahnáh áníne.

³ Wenanoibonkakáq wene aigaqnaréhakaq we maqmio tanahráqkákákáq we pukú tanahráqkákákáqsábé éhwéhmé íre kéhre. We Manikáne ahninkáwá tahnsanéna ahriahri wene ehweh mibeq mahbeq arito aní mía míaúwe.

⁴ Mékíséréki anotah aní míonsabe we éhweh ahtebagehboq íráhro. Itene igaqna Ébárahmaga moke ebehurabeqte meyo mensáméhnsá nayáhnkú saraqmarena we peh morá awuwe.

⁵ Ébárahmane anahwa wenáwíq Áríwáie. Mi anímé we kahnáh Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ke míówe. Mósísiga sehgióro ú ehwehnká mahraréna, Ísara kegá sene meyhá mensáméhnsá nayáhnkú saraqmahwara Áríwái kahnáhnká peh morá pehipi meyówe. Áríwái kahnáh kéreq moke mó Ísara kereqne sigaqnawé Ébárahmae. Sensuwahrah Isará kegá sene meyo mensáméhnsá nayáhnkú saraqmárowara Áríwái kahnáhnká peh morá pehipi meweuwe.

⁶ Manikánka omasa éhwéh Ébárahma teawéna, Miranauge teawuwana Mékísérékiwe íre Áríwái kahnáh aní míowe. Ébárahmaga mi mensáméhnsá nayáhnkú saraqmarena Mékíséréki peh morá awuwana Ébárahmansabé kaweq ehwéh atowe.

⁷ Ite ahtebónawe ahriahri kaweq ehwéh atéh ánínká mi ehwéh teawí aní kiotaikire.

⁸ Áríwái kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh árámbéhrí mirautaq sega Ísara kegá sene saraqmáro mensáméhnsá peh morá pehipi meweowe. Áríwái kahnáh mótaq mótarue pukuwana Mékíséréki oga mía míai aníne uwana wega peh morá saraqmaro naneq pehipi meyowe.

⁹ Itega mahraue irarerahúne. Áríwái kahnáhnká Ísara kegá saraqmáro mensáméhnsá peh morá pehipi meweoo kee. Téhwe Ébárahmaga Mékíséréki ahtapeq tagéna peh morá saraqmaro naneq awutaq wenanah Áríwáiga moq Mékíséréki awuwe. ¹⁰ Mi tanáhráq Áríwáine anowagá we íre maqmio púana wega Mékíséréki árahue awuwo? Ébárahmawe Áríwáine aigaqna púana minayabe wega Mékíséréki peh morá saraqmaro naneq awutaq wenanah Áríwáiga moq awuwe.

Sísawe Manikáne o mibeq mahbeq arítéh ánímé kiotaiki aníne i ehwéhne.

¹¹ Mósísiga sehgióro ú ehweh Ísara ke teriena peh morá Áríwái kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh árámbéhrí mirauwe. Mi arámbéhrí miraé sansa wehuke kawerarotaq tahirímé mó aní Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítéh aní íre sú irino. Sú anínká íre Áríwáireq Árónireq kahnáh ánínéna peh Mékíséréki tahnsánéna Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh aní míéhre.

¹² Mó anínká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné arambehri awaq mionsabe miraira sansá o sansa úkinae. ¹³ Manikánka omaq ato anímé íre Áríwái kahnáh ánínéna we Súra kahnáh

ání ména mi kegá tahberaq Maniká titirue náwe arámbéhrí íre mirauwe.

¹⁴ Ite ahtebómé Súra kahnáhnká Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh ké míagehe éhwéh Mósísiga íre írarúwe. Sísa itene Wahnahme we Súra kahnáh áníne. Minayabe ite aiq ahtebóne.

¹⁵ Íre Áríwái kahnáh ání peh mó ání Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání ábóraragéna we Mékíséréki tahnsá ání mía míaire.

¹⁶ Omaq ato anímé we kahnáh aiq awehraq kéhre íwíáhúnsabe omaq atoo? Írakaumo. Itene Wahnah ahriahri págegeue mía míai puana we Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání úkúwe.

¹⁷ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Are Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritahna aní mé ahriahri mía míainewóne. Mékíséréki Manikáne ehweh mibeq mahbeq arito ani mía míáuñserah are moq mina tahnsa mía míainewóne íre. *(Buk Song 110.4)*

¹⁸ Naho sehgióro ú ehwehmé íre págege aitahráhi ehwéhne. Mi ehwéhniká ite íre séhréh aitahráhinsabé Manikánka mi ehwéh aiq meruowe. ¹⁹ Mósísiga sehgióro ú ehwehnká itereq mó naneqkakaq íre airaiq kaweritahráhire. Manikánka o sansa omaq atowana mi sansánká Mósísiga sehgióro ú sansa kiotaikiraq itega Maniká Iteriboba wahtotaq kowíahrahúne.

²⁰ Wene ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísa omaq atotaq íre pehipi omaq atowe. Írakaumo. Peh págege ehwéhñue omaq atowe. Téhwe mó kegá Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh ké úkutaq wehukenínká pehipi omaq sitena íre págege

ehwéhnuwe. ²¹ Peh morá Sísa Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka omaq atotaq págege ehwéhnuwe omaq atowe. Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Itene Wahnahnka págege ehwéhni puana wega mó iwíáh íre inawire. Are wene ehweh mibeq mahbeq arítéh ání ahriahri mía míainiewóne ire. *(Buk Song 110.4)*

²² Sísa omasa éhwéhmé áhnte kawéq éhwéhne. Mi ehwéhnká naho éhwéh kiotaikire. Minayabe itega aiq irone.

Sísa ite mibeq mahbeq aitéh ání mía míaire i ehwéhne.

²³ Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító ke áhnte míówe. Se peh wehuke puara mótaq mótarue puku pukuunsabé peh morá ánínká mí arámbéhrí ahriahri íre sehgióráhúwe. ²⁴ Sísa íre mína tahnsa miraire. We peh mía míai aní púana Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh arámbéhrí ahriahri sehgire.

²⁵ Minayabe amahnágaákákq mókakeakákq Sísa wensabé aiq pútare atáh ké kaweraritena Manikápa móritahnara oga mía míaoneherawoe. Sísa ahriahri mía míaéna itene ehweh Maniká teawí púana ite séhréh aita aitaire.

²⁶ Sísave Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míainsabé peh ábérehrana ite séhréh aitéhre. Wega íre ahbabária peh Maniká awahbeh sansánéna kaweqtaq mía míaire. We tábúsoréh ánínéna ahbabáq kega mira onserah íre mirairana Manikánka we iriatena íópeq móatowe.

²⁷ Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító kega mó wehekáh mó wehekáhnue

ménkámehnkáne korahqtaté Manikánsabe titiratówe. Ebeqme sega seyene ahbabáqsabe kaweraitankeheéra Manikánsabe titiratówe. Anehemé sega mó kené ahbabáqsabe kaweriritankeheéra titiratówe. Sísaga íre mina tahnsanire. We awankátaq táhpawe pukú tanahráq itene ahbabáqsabe peh morá tánáhráq wene anonkataté Manikánsabe titiratowe. Wega mi arámbéhrí aiq parabaruo púana wega mónkakáq íre mirainawire.

²⁸ Téhwe Manikáne ehweh mibeq mahbeq arító ke míageheéra Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgiro kegá kaweqtaq íre míahraho ke omaq sitowe. Anehemé Manikánka págege ehwéhne mi arámbéhrí mirainkeheéna wenahni omaq atowana we ahri-ahri kaweqtaq mía míaire.

8

Sísawe íópeq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh áníne i ehwéhne.

¹ Ínéga teiú éhwéhmé áwahe ahtebagehboq íráhro. Sísawe kaweqtaq mía míai puana ite séhréh aitéhre. We Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míaéna amahnága íópeq ména mibeqté anota hahnáh Maniká Iteribone ayah púpeq tútuue míéhre. ² Sísaga Maniká Iteribone kaweq nahtápéq ména wene ehweh mibeq mahbeq aitéh arámbéhrí mira aruqarurire. Mi nahmé wehukega íre pera peh morá Maniká itene Wahnahnka pearowe.

³ Mah marákóipéq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aritáh kegá Maniká titiréra mó naneq mó nanerue awigeheéra omaq sitówe. Segá miraunserah Sísá ite séhréh aitéh ánínká moq

aiq áwíre. ⁴ Mósísiga sehgióro ú ehwehniká mahraréna, Peh morá Áriwái kahnáh wéhgá Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kéné arambehri miraorahire ire. Peh mi kahnáh wéhgá mó naneq mó naneqtaté Manikánsabe titiratáhwe. Minayabe amahnága Sísaga mah marákóipéq miéhtáq tahirímé mi arámbéhrí ire mirai irino.

⁵ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ánínúrá ména wega íopeqté náhtápéq arambehrire. Mah marákóipéq mibeq mahbeq arítáh kéga arambehrio nahmé peh íopeqté náhné mánkánah tahnsáne. Mánkánah tahnsá púana Mósísiga Manikáne wéhuwehu nah sériraté pianaútaq Manikánka wensabé, Ínéga sáwéhrapeq sokigi awátáu serahnue tábúsoqme pearo úwe.

⁶ Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání míankeheéna Manikánka Sísaga omaq atowana wene arambehriga moke mó mibeq mahbeq aítáh kéné arambehri kiotaikire. Mi arámbéhrí miraútaq Sísaga Manikánseq wehukereq moráéné ehweh áhwárówe. Sísane moráénia éhwéhnká naho moráénia éhwéh kiotaikire. Sísaga mirainauge ú ehweh áhnte kawéq ómásá éhwéh púana mi éhwéhnká téh ko ehweh kiotaikire.

⁷ Wehukega téh ko moráéné ehweh sehgoráhutaq tahirímé mó moráéné ehweh ire áhwáro irino. ⁸ Manikánka wehukene ahababáq tagéna mahraréna,

Írátíáhro. Íné itene Wahnahnka mahraréna, Mókake ínéreq Ísara kereq o moráéné ehweh áhwáranehe. Súra kahnáh kéreq ínéreq o moráéné ehweh áhwáranehe.

- 9 Mi ehwéhmé íre sigaqnaréhreq ínéreq moráénowana tahnsá éhwéhne. Ínéga Ísípi marákórápéqté meriqmena mórítáhwataq sereq ínéreq moráénowane. Sega ite moraéno ehwéh anterúó púana ínéga se peh áwé tagahwae.
- 10 Íné itene Wahnahnka mó mahraréna, Mi tanáhráq parabagínaraq Ísara kereq ínéreq o moráéné ehweh áhwáranehe. Ínéga sehgióro ú ehweh sene iwíáhipeq sitena sene sirupipeq sehiranaraníe. Íné sene Maniká míahnara se néne animarí míagehe.
- 11 Anotah awíqkákákq kéreq íre anotah awíqkákákq kéreq ómiga íné tagariagehe. Ómiga íné aiq tagariéhra puara sene iyahnaboreq sensuwahrahreqsabé íre síwáhnorigehe. Itene Wahnah tagariáhro íre terigéhe.
- 12 Ómiga íné aiq tagariéhra puana ínéga sensabé nirutaboíraritena sene ahbabáq kaweraritaníe. Sene ahbabáqsabe mó íre iwíáhue niahreraq matianie uge úwe. (*Jeremaia 31.31-34*)
- 13 Manikánka, O moráéné ehweh áhwáranehe insabé téh ko ehweh nahonáh úkire. Nahonáh úki naneq apubúue parabaginae.

9

Korahq titiré sansánká wehuke íre airaiq kawer-aritahráhu ehwehne.

¹ Téh ko ehwéhnká Manikánsabe iwíáh iwíáh ate sansa sokigi aíre. Mi tanáhráq Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náh kowe. ² Sega mi nah sériraté

pearówe. Ébeq paqnáhipéq áráhmuwe, tahbewe, Maniká áwú parétiwé kowara mitaqsábé Kaweqtapére áwíratówe. ³ Mi nahupéq mó mapéq kowana ákáhpi parahnkeq tahnsá ónsá kowe. Mó mapéq Anotah Kawéqtápére áwíratówe.

⁴ Mitaq kaweq kunkúni naneq pariageheéra kóraraté akariaró tahbé kowe. Moráénéu sehiránia ebáh kánéhwé pókisiipéq kowe. Mi pokísíwé kóraraté akariaró pokísíe. Mi pokísíipéq íopeqté tópáhnkákáq Árónine pegiqnáhnkarankákáq sehirania ebáh kánéhraréákáq kowe. Íopeqté tópáhmé kóraraté akariaró motóréipéq kowe. Mi pegiqnáhnkárámé Áróniga matiotaq ánáh aunúwe.

⁵ Mi pokísí maraipéq kowana Maniká miéhrabeqte áníté tahnsa náneqtaré sehwerapeq kowe. Manikáne téhreh naneq tagageheéna mitaq kowe. Sene oe awenahpeqté wehukene ahabábq kawerorahirabeq kowe. Amahnága mah ehwéh áwahewé íre íwáhnorinie.

⁶ Teiú ménsáméhnsá kawerarówara mó wehekáh mó wehekáhnue Manikáne ehweh mibeq mah-beq arítáh kégá Kaweqtapéq kibekéra sene arambehri mira aruqaruowe. ⁷ Peh morá mitaq arambehrio kené wahnahnka webataq Anotah Kawéqtápéq morá ópéqmé peh morá tánáhráq kiena tueyokúwe. Wega mibeq phipi íre kiuwe. Írakaumo. Wega mibeq kiutaq korahq mewena wene ahabábqkakaq mó kegá áhwára áhwáraue mirau ahabábqkákáq kaweraritankeheéna mi koráhq Maniká nawuwe.

⁸ Kaweqtapéq arambehri peh kéhnsábé itega Maniká miéhrabeqte áh íre ábóraq kéhre. Minayabe Manikáne Awanka aiq sokigi aíre. ⁹ Maniká

míéhabeqte áh íre ábóraq kéhnsábé mi seríráté pearó nahnká amahnága míáh ké sokigi aíre. Mi nahtápéq wehukega mó naneq mó naneq Maniká titirue náuúwe. Sega mi sansánunka sirupipeq íre kaweraritahráhuwe.

¹⁰ Mi sansámé peh táhutahuq awehrié sánsánkákáq sosue sansánkákáq kowe. Mi sansánká íre sirupipeq peh morá sinonka kawerarite sansane. Sísá Karáhéga o sansa íre áhwáriorotaq Mósísiga sehgióro ú ehweh sehgiheéna mi tanáhráq kowe.

Sísaga wewene korahqtaté titirúnka wehuke kaweraritahráhi ehwehne.

¹¹ Sísá Karáhéga tuena kaweq sansá áhwáreña íre wehukega pearó nahtápéq Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh ání mía míaéna mitaq arambehriúwe. Mi nah áhnte kawéq náhnéna moke mó iwíáh íwíáh atáh sérí náh kiotaikire. Mi nahmé íre mah marákó marákóipéqté náh tahnsane.

¹² Sísá Karáhéga mi nahtápéq kiena Anotah Kawéqtápéqté paqnahipeq ménkámehnkáne korahq íre mewena kiuwe. Kiena wewene korahq mewena Maniká titirue náuúwe. Ite oga mérapeq awaq miageheéna wene korahqtaté paiqitowe.

¹³ Wehukene sinonka soqsuaneherautaq Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá káho áráhqne anonka iraipéq agera mibeqté tánáhákáq ménkámehnkáne korahqkakáq mewera mó ke soqsuageheéra káqsuahuwe.

¹⁴ Sega miraunsabé Sísane korahqka mi sansá kiotaikire. Sísaga íre ahabária peh kaweqtaq mía míaire. Manikáne Awame mía míaí anínéna Sísá págege atowana wene korahq Maniká titirue

náwuwe. Wene korahqtaté soqsuqme kaweraitéh púaq abehq árámbehriyábé íre iwíáh iwíáhia peh Maniká itene oga mía míai Wahnáhné sánsá seh-gionehqmúne iwíáhúne.

Sísaga wene korahqtaté o moráéné sansa áhwáráro ehwéhne.

¹⁵ Minayabe Sísá Karáhéga o moráéné sansa áhwárówe. Téh ko moráéné sansa kotaq wehukene ahbabáq kaweraritaneéna Sísá pukúwe. Sísá pukútaq wega miraúnka Manikánka omaq itena íáhrabi kegá oga mérapeq awaq miageheéna Sísá Karáhéga o moráéné sansa áhwárówe. Áhwárówana Manikánka náiníe ú naneq awaq miagéhe.

¹⁶ Wehukení oga míéhtáq wenawahraha wene ménsámehnsá íre awaq miahráhowe. Peh morá we pukínaraq wenawahraha tagéra aiq pukire éra awaq miagéhe. ¹⁷ Puki anínká sehiranurai pepáhqtáq tagéra sehiranka irarinserahnue wene ménsámehnsá saraqmarera awaq míáhwe. We oga míéhtáq wenawahraha mi pepáhqtáq kéh éhwéh íre sehgoráhowe. ¹⁸ Ebeqte ko moráéné sansa áhwárotaq pehipi íre áhwáréra peh korahqkákáq áhwárowe.

¹⁹ Téhwe Mósísiga mi sansá págegeinkeheéna ménkámehnká subiqme mi kané korahqtaté titirúwe. Titirinaútaq téhwe Mósísiga moke Manikánka sehgióro ú ehweh teriena anehe káho áráhqne korahqkákáq wánínkakaq peh morá ántéhyápépéq ahkiuwe. Ahkiwena awanká ánáhakaq tautáúq nahniáqkákáq mewena mi koráhq pámbáhue sehgióro ú ehweh ko pukúákáq

moke mío keakáq sensineq káqsuahrúwe.

²⁰ Mósísiga káqsuahréna mío keyabé,

Itega Manikánka sehgióro i ehwéh págegeue
sehgihehéna korahqtaté káqsuahrüge úwe.

(Kisim Bek 24.8)

²¹ Manikánsabe iwíáh iwíáh ató nah sériraté pearó
nahnkákáq moke mibeqté ménsáméhnsánkákáq
Mósísiga mi koráhqtaté káqsuahrúwe. ²² Mósísiga
sehgióro ú ehwehniká teiena,

Peh morá korahqka moke kéh náneq
kawerorahire. Peh morá korahq
túinsábé Manikánka wehukene ahbabáq

kawerarítéhre ire. *(Wok Pris 17.11)*

*Sísaga peh morá tánáhráq Maniká titirue náwena
pukú ehwehne.*

²³ Wehukega ménkámenkáne korahq titiré
sansanká íópeqté titiré sansa sokigi aíre.
Mah marákóípéq titiré sansa sehgió kégá peh
ménkámehnkáne korahq titirowe. Íópeq titiré
sansanútaq Sísaga wewene korahq titirúwe.
Minayabe íópeq titirú sansa anotah kaweq sansá
púana mi sansánká ménkámenkáne korahq titiré
sansa kiotaikire.

²⁴ Sísá Karáhéga Manikánsabe iwíáh iwíáh ató
nahmé wehukega sériraté pearó nahupéqmé íre
kibekia peh íópeq kibekúwe. Mina pearó nahmé
wéhuwehu nahnirana íópeqté náh ahriahri kéh
náhne. Minayabe Sísaga íópeq kéh náh Maniká
Iteribone auranabiahtapeq mía míaéna ite séhréh
aita aitaire.

²⁵ Mó opéq mó opérue mah marákóípéq
Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítéh ánínká

Maniká titirinieéna nahupeqte Kaweqtapéq ménkámehnkáne korahq mewena kibekúwe. Mina únserah Sísa Karáhéga mó opéq mó opérue Maniká íre titirúwe. ²⁶ Miraútaq tahirímé mó tanáhráq mó tanáhrárue mah marákó marákó miraútaqkakáq amahnágaákáq áhnte tanáhráq Sísa éri irino. Mah tanáhráq parabagina uraitaq Sísağa peh morágáké tuena wehukene ahbabáqsabe kaweraritaneéna pukúwe. Sísağa Maniká titirue náwunka ite kaweritahráhire.

²⁷ Wehukení mónkakáq mónkakárue íre pukia peh morá tánáhráq pukinawire. Mina inserah Sísa moq peh morá tánáhráq pukúwe. Wehuke pukirataq anehe Manikánka ehweh aritena sainsuankéhe. ²⁸ Minayabe áhnte kené ahbabáqsabe Sísa Karáhéga peh morá tánáhráq Maniká titiratena pukúwe. Itene ahbabáqsabe aiq kaweraito púana mókake we tuinaraq mi arámbéhrí mónkakáq íre mirainawire. Wensabé aiq pútare ateq áwénunúna ke airaiq kaweritaneéna tuinkéhe.

10

Ménkámehnkáne korahqka titirorahi naneqme íre awehrare i ehwéhne.

¹ Mósísiga sehgióro ú ehwehniká mókake sína naneqmarínsábé peh pikísah tahnsá púana mi ehwéhniká áwawe íre tábúsoqme sokigi aieráhire. Mi ehwéh irarúnka mó opéq mó opérue wehukeğa titiraruqaruowe. Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéq se kegá titiré sansa sehgiónká kaweraritahráhiro? Írakaumo. Mi sansánká wehuke íre airaiq kaweraritahráhire.

2 Titiré sansa sehgiónká kaweraritéhtáq tahirímé sega mó opéq mó opéue íre titiraruqaruro irino. Kaweraritéhtáq tahirímé sene ahbabáqsabe mónkakáq íre iwíáhia titiré sansa aiq súáh irino. 3 Sega mó opéq mó opéue titirotaq sene ahbabáqsabe íre kawerorahia peh iwíáh aruqarurowe. 4 Mémene korahqkákáq káhone korahqkákáqká wehukene ahbabáq íre kaweraritahráhi puara sene ahbabáqsabe iwíáh aruqarurowe.

5 Minayabe Sísa Karáhéga marakóipeq tuinaútaq wega Manikánsabe mahraréna, Are ménkámehnkáne korahqtaté titiré sansansábé íre awahbehre. Arene arambehri mirainkeheé arega ninonka aiq kaweraintahne.

6 Wehukene ahbabáq kawerariteyabe ménkámehnká arene tahberapeq age sansánkákáq sene korahqtaté titiré sansánkákáqsábé íre awahbehre.

7 Minayabe ínégá arensabé mahraréna, Maniká Nániboo, are awahbeh arámbéhrí mirainieéna aiq tutaage. Púkuipéqté éhwéhnká íné éhweh aiq irarinserah sehginauge uge úwe.

(Buk Song 40.6-8)

8 Téhwe Sísa Karáhéga mahraréna, Are ménkámehnkáne korahqtaté titiré sansánsábé íre awahbehre. Wehukene ahbabáq kawerariteyabe ménkámehnká arene tahberapeq age sansánkákáq sene korahqtaté titiré sansánkákáqsábé íre awahbehre úwe. Wehukega mi titiré sansa pehipi íre miraia peh Mósísine ehweh sehgióro únsabe mirauwe. 9 Anehe Sísa mó mahraréna, Are awahbeh arámbéhrí mirainieéna tumióge úwe.

Minayabe wega naho titiré sansa suena itene ahabáqsabe kaweraitanieéna o sansa áhwárówe. ¹⁰ Sísa Karáhéga Maniká awahbó arámbéhrí kawerue miraéna peh morá tánáhráq pukéna wene anonkataté Maniká titiratowe. Wegá miraúnka itene ahabáq kaweraitowaq amahnága ite kaweqtaq mía míaúne.

Sísaga titirúnka itene ahabáq airaiq kaweraitéhre i ehwéhne.

¹¹ Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá mó wehekáh mó wehekáhnue iriwe méra peh morá mi titiré arámbéhrí aruqarurowe. Mi titiré arámbéhríonka wehukene ahabáq íre kawerari-tahráhire. ¹² Sísa Karáhéga peh morágáké itene ahabáqsabe peh morá tánáhráq titirúnka ahriahri peh awehraq kagaire. Wegá titirarena Manikáne ayah púpeq tútuue mía míaire.

¹³ Tútuue mía míaéna áwénunire. Mókake Manikánka, Arene naruo págegeue wahnahnarito teawinkeheéna áwénunire. ¹⁴ Wegá morágáké titirúnka ite ahriahri kaweqtaq mía míaigeheéna itene ahabáqsabe airaiq kaweraitowe.

¹⁵ Minayabe Manikáne Awanka teíre. Wegá Púkuipéq ebeq mahraréna,

¹⁶ Itene Wahnahnka mahraréna, Mi tanáhráq parabagínaraq ínégá o moráéné sansa áhwáranie. Néne ehweh kawerue siahtebagehboq sirupipeq mi ehwéh siahtebaritanie. Néne ehweh kawerue siahreraq matiagehboq mi ehwéh iwíáh aritanie úwe ire. *(Jeremaia 31.33)*

¹⁷ Púkuipéq anehe mó mahraréna,

Sene ahbabáqkakaq sene ahkaragáraakáq mó íre niahrreraq matianie ire. (*Jeremaia 31.34*)

18 Wehukene ahbabáq airaiq kaweraitena mó íre ahrreraq matíéh púara wehukega mónkakáq titirigehboq? Ahqáho. Írakaumo. Mó íre titirorahowe.

Itega Manikánsabe aiq pútare ateq weba wahtotaq kowíanehe i ehwéhne.

19 Néne iyahnabo anímáríno, Sísa pukútaq wene korahq tunsabe itega íre áhreia peh Kaweqtapéq Maniká míéhrameq kioráhúne. 20 Sísa kawe q o ah sabaro púaq itega oga mérameq Maniká míéhrameq kioráhúne. Sísa pukútaq Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéqté parahneq tahnsá ónsá senahpeqté subame tuwe. Miraúmé mi paráhnkéq Sísa anonkansabé sokigi aiíre. 21 Sísa Karáhéwé amahnága Manikáne ehweh mibeq mahbeq aitéh aní anotah anínéna Manikáne animárí wahnah aitéhre.

22 Wega kawe q wanítaté itene inonka aiq pabeq paberaitéhre. Sísa korahqtaté itene irupipeq káqsuahratéh púaq itene ahbabáq peh kéhre iwíáh íre úne. Minayabe itene irupipeq kawe q iwíáhéq, Manikánsabe aiq pútare ateq weba wahtotaq kowíanehe iwíáho. 23 Manikánka mirainauge ú ehweh aiq pútaraginawire iwíáhúne. Minayabe itega íre túbáh agia peh wega mirainawire iwíáhéq ambubu atianeheqmúne iwíáho.

24 Mó Sísa tagaríáh keyábé iwíáhéq sensabé irutaboírég we séhréh atéhonehe iwíáho. 25 Sísa tagaríáh ké momiwíé sansa súého. Táhmáro mó

kegá aiq suto serahniyeho. Írakaumo. Itene Wah-nah tuina tanáhráq aiq wahtonagi puaq itene irupipeq kaweq iwíáh kankehboq síwáhnoréq we séhréh atéhoró.

Manikáne ahninkáwáne ehweh inehepeq súého i ehwéhne.

²⁶ Írátíáhro. Téhwe Sísane sánsá aiq ahtebéq anehe iteitene iuwahbeh iwíáh miraéq ahabábq aruqarurirataq mi ahabábq kaweraiteyabe mó íre titirorahire. Írakaumo. ²⁷ Mó íre titirorahi puaq peh áhreeq iransánéq Manikánka ehweh aitahna tanáhráqsábé áwénunoneheqmoé. Manikánsabe ahqáho atáh ké tabikira iráipéqsábé áwénunoneheqmoé. ²⁸ Wehukeníká Mósísiga sehgióro ú ehweh anteruowara téhranítégábópoq apahránítógábópoq tagéra wene ahabábq pahsutowara író kega ahabábq aninsábé íre sirutaboiratasa subiq súówe.

²⁹ Ite kaweqtaq mía míaigeheéna Sísane korahqka kaweraitowana anehe mó anínká mi koráhqkákákq Sísaga o moráéné sansankákáqsábé abehq náneq mire éna anetaníbo iwíáhéna Manikáne ahninkáwáne anehepeq súéhre. Mósísine ehweh anteruo animé wehukega íre sirutaboiratasa peh kamah awera subiq súówe. Subiq súónsabe Manikáne Awanka séhréh atéh sánsá anehepeq súéh ánímé Manikánka mi aní aneratankéhbo? Mókake wega mi aní ano-tahtaq kamah awinawire. ³⁰ Maniká ite tagariona anínká púkuipéq aiq mahraréna, Ahabábqsabe ayahqmarewé ínénéne arambehri wire ire. *(Lo 32.35)* Wene ehwehnka mó mahraréna,

Itene Wahnahnka wene animárí sainsuena ehweh aritanawire ire. (Lo 32.36)

³¹ Maniká oga mía míai anínéna ahbabáq ke sainsuena ehweh aritahna puaq áhreeq wene sánsá anehepeq súéhneho íwíáhoró.

Sísansabé aiq pútare ateq wene sánsá págegeue sehgióro i ehwéhne.

³² Itega Sísansabé téh aiq pútare atáro tanáhráqsábé iahreráq matiáhro. Manikáne sansá téhreh tahnsánirara mó kegá íwíoqnarowaq wene sánsá íre susa peh ambubu atiarowe.

³³ Wehuke míopi ite iriitárowara íre kaweq ehwéh aitera íwíoqnarowe. Segá mó tanáhráq mó ke moq síwíoqnarowaq mi keyábé irutaboiréq kosíéhnehurowe.

³⁴ Segá Sísa tagaríáh ké karábúsiipéq mórítárowaq sensabé irutaboiréq séhréh arítárowe. Mó kegá itene ménsámehnsá moke pehipi meraotaq ite íre abiahnsania peh irupipeq eyoyói ke míarowe. Oganúq ítéh náneq mó kegá íre meyahráhowe íwíáhuro puaq irupipeq eyoyó ke míarowe.

³⁵ Menah itega Sísane sánsá kawerue sehgirowe. Ahriahri sehgioneheqmúne íwíáh íre súáhró. Írakaumo. Itega íre súéhrrataqmé Manikánka anotah apéq náinkéhe. ³⁶ Mi apéq náinkeheéq Maniká awahbeh arámbéhrí págegeue sehgióro. Ahriahri mirairataqmé Manikánka náina apéq aiq náinawire.

³⁷ Minayabe wene ehwehnka mahraréna,

Pehgáriq tanáhráq parabagínaq tuinie i anímé tuinawire. We íre túbáh agia peh apubúue tuinawire.

38 Néne ani kaweqtaq mía míai anínká ínénsabe aiq pútare ainta aintai puana kaweqtaq mía míainkehe. Peh néne sánsá suena túbáh agi ánínsábé íre nuwahbanawire ire. (*Habakuk 2.3-4*)

39 Itega wene sánsá ambubu atawéq íre kugeqnáhnúne. Ahqáho. Iraipéq pokoneherao ke tahnsa ké íre míone. Írakaumo. Sísansabé aiq pútare ateq oga mérapeq awaq miona ke úne.

11

Manikánsabe aiq pútare ateyabe áwahe ehwéhne.

¹ Manikánsabe aiq pútare atona sansá sehgiunawe Manikánka irarú ehweh aiq pútaraginawire íwíáhéq minayabe áwénunúne. Itene iuranka mi naneqsabé íre tagónayabé anetaníbo. Peh ite iahtebónawe wega irarú ehweh peh aiq pútaraginawire. ² Naho naho itene igaqnaréhga Manikánsabe aiq pútare atówana wega sensabé kawerowe aritowe.

³ Manikánka irarúnka mah marákó marákóákáq íopeqkákáq miraro ehwéhnsábé aiq pútare atone. Amahnága moke tagóna naneqme íre tagahrahúna naneqtaté Manikánka mirarowe.

Ábérireh Ínókureh Nóahrehga Manikánsabe aiq pútare ato ehwéhne.

⁴ Ábériga Maniká titirútaq wensabé aiq pútare ato púana wene arambehriga wenawah Kéinine arambehri kiotaikúwe. Wegá Manikánsabe aiq pútare atonsabe Manikánka wensabé, Kaweróne. Kaweqtaq míahne atowe. Ábéri naho pukúwe. We

oga míotaq Manikánsabe kawerue aiq pútare ato ehweh amahnágaákáq teíre. *(Stat 4.3-10)*

⁵ Ínókuga Manikánsabe aiq pútare atowana Manikánka we tumero púana íre pukúwe. We tabanagútaq mó kegá we kabaruwana Manikánka we tumero púana íre ábóraq marówe. Púkuipéqté éhwéhnká mahraréna, Manikánka we íre tumero tanáhráq Ínókuga Maniká awahbeh sansánúwe ire. *(Stat 5.21-24)*

⁶ Peh morá Manikánsabe aiq pútare atáh kégá we awahbeh sansá sehgióráhowe. Wehukenínká Manikápa pehipi íre kioráhire. Ebeqme wega, Maniká aiq míehre íwíáhéna, We anebahrúna ke mókake kaweraitanawire íwíáhínaraqmé weba kioráhire.

⁷ Nóahga Manikánsabe aiq pútare atowana Manikánka sinaú tanáhráqsábé teawuwe. Teawuwana Nóahga mi tanáhráqsábé íre tagótaq mi ehwéhnsábé aiq pútare atena Manikáne ehweh sehgiuwe. Wegá mi ehwéh sehgiena anotah sipí mirarowe. Nóahreh karíronánínká sípiipéq kibekue méra wání piotaq íre pukuwe. Nóahga Manikánsabe aiq pútare atonserah mah marákó marákóipéq míó kega íre aiq pútare atówe. Minayabe Manikánka mi keyábé ehweh aritena kamah ariuwe. Nóahga Manikánsabe aiq pútare atonsabe Manikánka, Are kaweqtaq míahne atowe. *(Stat 6.13-22)*

Ébáráhmareq Sárahreqka Manikánsabe aiq pútare atóya ehwéhne.

⁸ Manikánka Ébáráhma téh áhrabútaq Ébáráhmaga Manikánsabe aiq pútare atena wene ehweh sehgiena wenawahpeq suena wega íre tagario

marákórápéq, Manikánka náwiníe ú marákórápéq pokúwe.* ⁹ Wega Manikánsabe aiq pútare atena náwiníe ue omasa marákórápéq pokéna wáhnaupéqté kéné marakórapeq kowíowe. Wega peh úqnapipéq seri nahtápéq kaegaeúwara wenahnité Áhísáhkireq Sékópareqka moq úqnapipéq kaegaeuye. Mi anítégá Manikánka Ébárahma teawu ehwéhnsábé moq aiq pútare atera mi ehwéh aiq pútaraginawire éra áwénunuye. ¹⁰ Ébárahmaga Manikánka webataq áhwáaro mapéq kagai mapéq kibekinie íwíáhúwe. Mitaq kibekéyabe arutaboirána áwénunúwe.

¹¹ Ébárahmane ahre Sárah orenínéna inahupeq mó íre kaegaeútaq Ébárahmaga iwíáhéna, Manikánka, We animai maqmiankéhe ue omasa éhwéh aiq pútaraginawire ú púana Manikánka Sárah séhréh atowana animai maqmiowe. ¹² Ébárahma pukorahú koré míotaq wene ahrega animai maqmiowe. Mi aní anonurowara wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe. Íópeq wehyoq áhnte kéhnserah wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe. Náhmbísibeq arahwé áhnte kéhrara wehukega íre sáhnsahoráhonserah wenanahréh peh íregáritaq úkue míówe.

¹³ Moke teiú ánimárí Manikánsabe aiq pútare atera sene marakóipeq mé tanahráq parabagútaq pukuwe. Segga marakóipeq oga míó tanahráq Manikánka mókake náiníe ú naneqmarí íre meyówe. Írakaumo. Wehukenínká áwénuni

* **11:8:** Ébárahma wenáwíq áwahewé áhnte kehináné sibowáe. Stat 17.5 tagáhno. Moke we éhweh Stat sapta 12-23 kéhre.

naneq íre wahtote tagehnserah mi kegá áwénunu naneqmarí sirupipeq tagéra iwíáh íwíáhéra, Ite marakóipeq miónaraq peh wáhnaupéqté ké tahnsa míone éra pahsúówe. ¹⁴ Mahna tahnsa éhwéh pahsúó kega íre mah marákóipéqsábé peh kaweq matábúrápéqsábé sirutaboiruwe.

¹⁵ Ébáráhmarehga suto marákóyábé íre sirutaboiruwe. Írakaumo. Mitaq sirutaboirutaq tahirímé kouwekorahu irino. ¹⁶ Suto marákóyábé íre sirutaboiruwe. Írakaumo. Peh íópeq kiotaiki mapéqsábé sirutaboiruwe. Segá Manikánsabe, Arebataq Maniká Iteribo wone atónsabe Manikánka sene ehwehnsabé íre ayehitówe. Írakaumo. Peh sega awaq miageheéna wega íópipeq kaweq matábúrápéq kawerarowe.

¹⁷⁻¹⁸ Manikánka Ébáráhmsabé, Mókake arenahni Áhísáhkine animarí arenanahréh míagehe úwe. Anehe wega Ébáráhmsabé, Arene mahbi Áhísáhkiwe subiqme titirainto teawuwe. Teawena, Ébáráhmaga mi ehwéh sehginabomo éna áhwárawe tagówe. Ébáráhmaga Manikánsabe aiq pútare atena, Wene ehweh sehginauge íwíáhéna wenahni subiq suanaúwe. ¹⁹ Subiq suanaútaq iwíáhéna, Ínéga we subiq súáhnaraq Manikánka oganúq atahráhire úwe. Puki anínká oga úkue Wenaboba mía míainserah Áhísáhki áura pukéna we moq wenaboba mía míaúwe.

Áhísáhkireh Sékópareh Sóséparehga Manikánsabe aiq pútare ató ehwehne.

20 Áhísáhkiga Manikánsabe aiq pútare atena orerague pukinaútaq wenahnité Sékópáreq Ísoreqsabé kaweq ehwéh teriúwe. Wega anehe sína nanegsabé irarúwe. *(Stat 27.27-29,39-40)*

21 Sékópaga moq Manikánsabe aiq pútare atena orerague pukinaútaq wenahni Sósépane anitéyábé kaweq ehwéh aritena wene pegiqnáhnkarataq káuqmunue saqmatawéna Manikánsabe iwíáh íwíáh atowe. *(Stat 47.31-48.20)*

22 Sósépaga moq Manikánsabe aiq pútare atena orerague pukinaútaq Ísara kegá Ísípi marákórápéq súéhra ehwéhnkákáq wene ayahnsa kiroqmera pokira ehwéhnkákáq irarúwe. *(Stat 50.24-25; Kisim Bek 13.19)*

Mósísiga Manikánsabe aiq pútare ato ehwéhne.

23 Mósísine anoiboga Ísípi marákórápéq méra Manikánsabe aiq pútare atera Mósísi maqmaróyataq sene naruoga subíyehoéra apahtáro íótáq sene ani kopéq átóye. Mibeqté wáhnáhnká Ísara keyabé, Animai maqmaréhrataq subiq súáhro úwara Mósísine anoiboga sene animai tagéra, Kaweq mai wíre íwíáhéra íre áhreia subiq súáhro ú ehweh anterúóye. *(Kisim Bek 1.22, 2.2)*

24 Mósísi inahunahni míotaq mibeqté kéné wahnahne ayahunkawagá meyowe. Mósísiga Manikánsabe aiq pútare atena anonúkútaq, Íné íre mi ininé ahninkáwá úge. Írakaumo úwe. ²⁵ Írakaumo iwíáhéna, Ahbabáq miraonawe pehgáriq tanáhráq iwíáh iwíáhé sansa púana íre mirainauge úwe. Minayabe Ísípi kegá wenawahrah Isará ké síwíoqnotaq Mósísiga mina tagéna, Ísípi aní míanie

íre iwíáhia peh, Nánuwahrah Manikáne animárínseq míanie íwíáhúwe. ²⁶ Manikáne animárínseq míanie íwíáhéna, Sína anímé Karáhéne sánsá sehgiónsábé Ísípi kegá níwioqnagehe. Anetaníbo. Manikáne sánsá sehginíe. Wega nánina naneqmarínká Ísípi marákórápéq moke móneakáq kaweq awáhríq naneqmarínkákáq kiotaikinae íwíáhúwe. *(Kisim Bek 1.22, 2.2,10-12)*

²⁷ Mibeqté wáhnáh ánínká Mósísinsabé abiahnsa atowana wega Manikánsabe aiq pútare atena íre áhreja Ísípi marákórápéq suena pokúwe. Wehukega sene siuratate Maniká íre tagahrahuwana Mósísiga wene arupipeqté íwíáhgá Maniká tagówe. We tagó púana págege atowana wene kaweq sánsá ambubu atawéna sehgiuwe. ²⁸ Wega Manikánsabe aiq pútare atena wene ehweh irena sótaikú siahrreraq ko sansa áhwárowe. Áhwáréna Ísara keyábé, Sípisípiq subiqme mi kané korahq itene méhpehtapéq abaq máráhro aritowe. Mirairataq íópeqté ánínká sótaikéna itene ebeq piah anímári íre subiq suankéhe teriuwe. *(Kisim Bek 2.15, 12.21-30)*

Áhnte Ísara kegá Manikáne sánsá ambubu atawéra sehgiú ehwehne.

²⁹ Ísara kegá Manikánsabe aiq pútare atera anotah waní kэрáwéguwe. Mi waní áwíqmé Káhtore Soréq Wáníne. Ísara kegá mi wanítáq kэрáwégonehera utaq mi waní taraqnágúwara sega awaho marákóráq nogónserahnue kéaguwe. Ísípi ebehu kegá sinehe kaqme kéra Ísara kegá onserahnoneheqmúne íwíáhéra mitaq

kéráwégonehera utaq mi waní anotah waní piowara wánínkue pukuwe.

³⁰ Mó tanáhráq Ísara kegá Manikánsabe aiq pútare atera wene ehweh sehgiú púara Séríko suwahpeq ebah kuri pera áhtápéq abapete téhtaré wéhékáh abugeqnáhnuríówana mi ebáh kúrí sokogúwe.

³¹ Séríko suwahpeqte weh aebó íní wenáwíq Áráhpa míowe. Mi ebáh kúrí íre sokogútaq mi inínká Manikánsabe aiq pútare atena téhtaré Ísará ánitégá ahboerayeheéra suyataq mehweh aritena séhréh aritowe. Séríko suwahpeqte kégá Manikánsabe íre aiq pútare atówana peh morá mi inínká wensabé aiq pútare atowe. Minayabe mi ebáh kúrí sokogútaq Ísara kegá moke Séríko suwahpeqte ké subiqme oraruera peh morá mina séhréh arito iní íre subiq susa pehragatówe.

³² Manikánsabe aiq pútare ató ke éhweh mó teinínkono? Wehuke síwíqmari Kíréóni, Páráki, Sáh músóni, Sépáta, Tébiti, Sáh múérireh mó Manikáne ehweh iraru kereqne ehweh áhnte kéh púana moke íre teieráhuge. ³³ Sega Manikánsabe aiq pútare atówe. Mibeqté táhmaro kégá mó marákórápéqté kéreq ebehutaq kiotaikuwe. Mibeqté táhmaro kegá kaweq sansánéra Manikánka náníe ú naneq meyówe. Mibeqté táhmaro kegá Manikánsabe aiq pútare atonka úrinsi iá tahnsa kane áwéh músúríowe.

³⁴ Mibeqté táhmaro kegá anotah iraró puinsúówe. Mibeqté táhmaro kegá sene naruoga pokatate kiraranehera utaq íre subiq súówara sabigue pehbeheráh pokuwe. Mibeqté táhmaro ké mareqmareq keéra Manikánsabe aiq pútare

atónsabe tauntahu ke úkuwe. Mibeqté táhmaro kegá ebehutaq tauntahunéra wáhnaupéqté ké subipáhrarúówe. ³⁵ Mibeqté táhmaro ahrérónká Manikánsabe aiq pútare ató púara sensuwehqso pukutaq mó oganúkuwe. Mibeqté táhmaro kegá Manikánsabe aiq pútare atówara sene naruoga se saiqnariówe. Saiqnariówara sega Manikáne sansá sinehepeq súótaq tahirímé sene naruoga soraq súó irino. Sene sinonkansabé íre sirutaboiria peh oga mérapeqsabé sirutaboiru puara Manikáne sansá ambubu atió púara sene naruoga subiq súówara pukuwe.

³⁶ Maniká íre tagarío kega mó táhmaro ke siwiréh aritera sahtaté subiqmarera séniraté táhru táhruue karábúsiipéq mórítówe. ³⁷ Mó kegá táhmaro ebahnsatate tuparuqme subiq súówe. Segá mó táhmaro ke sóraté ákáh kiraq súówe. Segá mó táhmaro ke pokatate kiraq suqme subiq súówe. Manikánsabe aiq pútare ató ke tabonahuwara sene naruoga síwioqnéra íre kawerarítówara korósi tabónáhunsabé sipisípiqne áúakaq mémene áúakaqtáté aneranerue míówe. ³⁸ Aneranerue méra abatapi pokéra sáwéhrapeqkákáq ónapipéqkákáq kaegaeuwe. Se kaweq ke míówara mó mah marákóipéqté kegá íre kaweq ke míówana sensabé siyehitówe.

³⁹ Segá Manikánsabe aiq pútare ató púana wega sensabé kawerowe aritowe. Se marakóipeq míótaq Manikánka nárinié ue omasa náneqmarí íre meyówe. ⁴⁰ Manikánka wensabé aiq pútare atona ke kaweq ah sabaitowe. Naho míó kega mi ahtápéq ebeq íre kíúwe. Írakaumo. Íre kíúwana Manikánka, Sereq itereq moráráq kigehe aitowe.

12

Itega Sísa tagéq iwíáh íwíáh atanéhe i ehwéhne.

¹ Mina teiú kégá Manikánsabe kawerue aiq pútare atera amahnága sensuwanka ite abuge-qnáhnurawéra iwahnkanowe. Sega Manikánsabe kawerue aiq pútare atónsabe itega iwíáhue tagéq kaweq ahtápéq korahúne. Manikáne ahtapeq tauntahunue nogonéhboq moke umehi naneq sueq ahababárorahi naneqmarí inehepeq suanehe-qmúne.

² Sísansabé ahriahri tagéq iwíáh íwíáh atanéhe. Itega wensabé téh aiq pútare ataráunaraq séhréh aitena mókakeakáq séhréh aitankéhe. Minayabe wene sánsánsabé iwíáhue taganehe. Sega Sísa awankátaq táhpawe subiq suanehera utaq wega, Mókake nirupipeq eyoyó aintanawire iwíáhúwe. Minayabe awankátaq táhpawe puké sansa ayehiteh sansansabé íre iwíáhia amahnága Manikáne ayah púpeq tútuue mía míaire.

Wene animárí ahababárirataq Manikánka kawer-aritanieéna kamah arinkéhe i ehwéhne.

³ Ahababáq kega Sísansabé anotah abíáhnsá atera áwíoqnotaq wega págegeue ména íre túbáh agúwe. Minayabe iwíáhéq túbáh agiyehboq wene sánsá peh kawerue sehgióro.

⁴ Itega ahababáq saiqnaruaneheéq págegeue arambehriowe. Miraonsabé ahababáq kega íwíoqnahtaq itene korahq íre túraq peh oga míáhwe. Minayabe iwíáhue tagahro. ⁵ Wene púkuipéqté éhwéh págege ehwéh iahreraq kehro? Mi ehwéhnká mahraréna,

Nénahníno, itene Wahnahnka are kaweratanieéna kamah awinah ahtebáhnno. Wegá arensabé, Íre kaweróne atahnaraq aregá wene sánsá sehgieyabe anetaníbo íwíáhineho. Ílakaumo. ⁶ Arutaboiri anínká ahbabárinaraq itene Wahnahnka kaweratanieéna kamah awinkéhe. Wegá moke wene animárí úko ke wahnahnatawéna se ahbabárirataq kamah arinkéhe ire. *(Sindaun 3.11-12)*

⁷ Wene kaweq animárí míageheéna itega ahbabárúnaraq Maniká Iteriboga kaweraitanieéna kamah aíre. Wegá kamah aina tanáhráq minayabe iwíáhéq pehwehrue méq wegá sokigi aina naneq ahtebéq págegeue míáhro. Sene animárí kaweqtaq míageheéra kaweq sibówárehga wahnahnaritera kawerue kamah aríe mino.

⁸ Ite ahbabárotaq Maniká Iteriboga peh áwé tagehtaq tahirímé ite íre wene animárí pehipéqté ánímárí míáh irino. ⁹ Iteriborehga ite kaweraitaneheéra kamah aiéwaq sene ehweh ireq sensabé kowe ariteq iwíáh íwíáhhúne. Minayabe Maniká Iteribonsabé anotahtaq kowe atáhhro. Wegá iteiuwa auráq matawéna kamah ainaraq kowe atáhhro. Kowe atáhnaraq oga mía míaoneheqmúne.

¹⁰ Iteriborehga ite káriq animárí míarauna tanáhráq seyega iwíáhhuronserah íwáhhnoréra kamah aiátówe. Ite we kaweqtaq mía mía inserahnigeheéna Manikánka íwáhhnoréna kawerue kamah ainainire. ¹¹ Wegá kamah aí tánáhráq itene irupipeq íre eyoyóia peh umeh agire. Téhhwe itene irupipeq umeh agiraq sokigi aí

náneq ahtebónaraq anehe ite kaweqtaq méq itene iru ukiqme míahrahúne.

Tauntahu ke méq Sísane arambehrioro i ehwéhne.

¹² Mareqmareq ayáhnkáránkákáq ké míéhboq tauntahu ke méq Sísane arambehrioro. Mareqmareq aréhúnkákáq ké míéhboq tauntahu ke méq ¹³ wene obarisa áhtápéq nogóro. Mirairataq itene igará íre mareqmarerinae. Írakaumo. Peh kawetaq kagainae.

¹⁴ Moke mó kereq kaweqtaq méq uwaresa ké méq arambehrioro. Manikánka kaweqtaq mía mía inserahnigeheéq arambehrioro. Ahbabáq kega itene Wahnah íre tagagehe. ¹⁵ Manikánka séhréh aitéh sánsá sehgiónsábé túbáh agiyehboq kawerurero. Kitabeh awanká sera tahnsá úkéq mó ke ahbabáq aritéhboq kawerurero.

¹⁶ Mó aniné weh ahre abarie sansá pehrahagro. Wehukení wenáwíq Ísoe. Wega arupibiútaq tira táhútáhúq meyanieéna moke awaqmiahráhi naneq paiqmarowe. Wega Manikánka ebeq piah aní aweráhi naneqsabé anetaníbo íwíáhúwe. Wega miraú serahnijehboq kawerurero. ¹⁷ Téhwe Ísoga awaq miahráhi naneq paiqmarena anehe minayabe arutaboireéna wenabonsabé, Kawerainto éna íbisówe. Téhwe wega mi naneqsabé anetaníbo íwíáhéna aiq paiqmaro púana anehe mónkakáq íre meyahráhire.

Itega o Sarúsarama suwahpeq íópipeq kéhrabeq aiq sewe i ehwéhne.

¹⁸ Itega íre tagahraho mapéq sewe. Íre táhtorahráho mapéq sewe. Ísara kegá tagahraho

sawéh áwíq Sáínái suwe. Táhtorahráho sawéhrápéq suwe. Itega Ísara kegá íre mirau serahnowe. Itega mina tahnsa tagahraho sawéhrápéq íre koragarowe. Segá mi sawéhráq koragéra anotah irobina tagéra anehe anotah sunkíkirú tagéra anotah soírírú tagowe. ¹⁹ Tagowana pembíáhnúwara irera mó aniné ehweh írówe. Segá mi ehwéh téh írótaq áhreéra Mósísinsabé, Mi ehwéh mó ireyabe iuwahriehre éra mó íre irarúno teawo éra pagu pagunuwe.

²⁰ Manikánka sensabé, Wehukenínkábópoq ménkámehnkánkábópoq mah sawéhráq abasáhnaraq ebahnserá tuparuqme subiq súáhiro aritonsabe áhreéra Mósísinsabé, Mó íre irarúno teawo éra pagu pagunuwe. ²¹ Segá tago naneqsabé áhreorahi naneq puana anotahtaq áhreuwe. Minayabe Mósísiga mahraréna, Íné áhreéna iransánuge úwe. *(Kisim Bek 19.12-13,16)*

²² Ísara kegá áhreu naneqsabé suronserah itega íre sewe. Írakaumo. Sáíóna sawéhrápéqmé Maniká oga mía míairabeq we kahnáh suwahpeq mire. Íópeq o Sarúsarama suwahpeq mire. Itega mitaq sewe. Mitaq peh íregárita q íópeqté kégá íwíáh íwíáh orabeq sewe. ²³ Manikánka ite omaq sito kene sensíwíqmari sehiranue íópeq marowe. Marowaq téh omaq sito kegá íópeq momiwíorabeq sewe. Manikánka moke mah kehíná kehíná ehweh aitená saiuwankéhe. Weba aiq sewe. Manikánka kaweqtaq mía míao ke aiq kaweraritowara sensiwamarí míáhrabeq sewe. ²⁴ Itega Sísaba sewe. Sísaga o moráéné ehweh áhwárótaq wene korahq tunka mi ehwéh págege arowe. Sísane korahqka

íre Ábérine korahqka irarú serahnuwe. Írakaumo. Sísane korahqka Ábérine korahq kiotaikéna peh kaweq ehwéh irarire.

Manikánka teí éhwéh anterúéhboq kawerurero i ehwéhne.

²⁵ Iahre parosa ké méq Manikánka teí éhwéh anterúéhboq kawerurero. Naho mah marákóipéq mío keyabé págege ehwéh teriuwara anterúówe. Sega anterúónsabe Manikánka kamah ariu púara sega íre kopéragorahuwe. Itega moq íre kopéragorahúne. Írakaumo. Amahnága Manikánka íópeqté éhwéh teí púaq itega mi ehwéh inehepeq súáhnaaq wega ite anotahtaq kamahinkéhe.

²⁶ Naho Manikánka ehweh teriutaq mah marákó marákó máriúwe. Amahnága wega mahraréna,

Mókake íre peh morá mah marákó marákóyábé mónkakáq máriúno atanauge.

Íópeqkákáqsábé moq, Máriúno atanauge ire.
(*Hagai 2.6*)

²⁷ Wega, Mónkakáq máriúno atanauge insabé mah ehwéh irahráhúne. Wega miraro naneqmarí kúrugúruorahi naneqmarínsábé, Kúrugúruúno atahnana tabanaginae. Peh morá íre kúrugúruorahi naneqmarí kagainawire.

²⁸ Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kúrugúruorahire. Wega itensabé, Awaq míáhro aitéhnsábé wensabé áhtenéq we awahbeh sansánéq wensabé iwíáh íwíáh atone.

²⁹ Manikámé moke toráh agorahi irá tahnsane. Minayabe wensabé áhtenéq iwíáh íwíáh atone.

13

Wensabé wensabé arutaboiratéhoró i ehwéhne.

¹ Sísa tagariáh kéo, wensabé wensabé arutaboiratéhoró. ² Wáhnaupéqté kégá iteba sirataq kawerue mehweh ariteq kirabo arítáhro. Menah mó kégá seba suro ke mehweh aritera kirabo aritera suro ke peh wáhnaupéqté kée íwíáhurowe. Írakaumo. Peh íópeqté ké mehweh aritera kirabo arítárówe.

³ Sísa tagariáh ké karábúsiipéq míéhrataq sensabé iwíáhoró. Sensabé iwíáhéq sirutaboíriranka sereq moraráq karábúsiipéq mé tahnsa íwíáhoró. Sísa tagariáh ké síwíoqnehrataq sensabé iwíáhoró. Iteitene inonka moq íéríre íwíáhéq sensabé iwíáhoró.

⁴ Ahre mewe sansamé wehké sansamé kaweq sansáne. Minayabe wehga mó aniné ahre abariíneho. Ahrega mó aniné weh abariíneho. Mó aniné ahre weh abario ke Manikánka ehweh aritena kamah arinkéhe.

Móneyabé irutaboíriyehó i ehwéhne.

⁵ Móneyabé irutaboíriyehboq peh matiéhra naneqsabé aiq awehraq mire íwíáhoró. Minayabe Manikánka aiq mahraréna,

Are íre auwaníe. Inehepeq íre auwaníe. Írakaumo ire. *(Lo 31.6)*

⁶ Minayabe árahinabomo íwíáh íre oro. Peh págegeue Manikáne ehwehnka irarinserah irarenehe. Wene ehwehnka mahraréna,

Néne Wahnahnka séhréh aintéh púana íre áhreinie. Wega séhréh aintéh púara mó kégá pehipi íre kamah anigéhe ire. *(Buk Song 118.6)*

Sísa kéreyabe íre iyehitegurégúia peh kéranehe i ehwéhne.

⁷ Ite Sísa tagariáh kéréq wahnahno kegá Manikáne ehweh íwáhnoruruwaq sensabé iwíáhoró. Segá kaweq arámbéhríera Manikánsabe kawerue aiq pútare atárónserahnoro. ⁸ Sísa Karáhéwé menahnkákáq amahnágaákáq mókakeakáq ahriahri peh monseráhnue mía míaire.

⁹ Mó kegá áwánáh éhwéh teírataq mi ehwéhnsábé aiq pútare arítéhranka Manikáne sansá súého. Wega séhréh aitéhnsábé iteyuwa págegeue míahrahúne. Mó naneq tahutáhúq awehrié sansa sehgionka iteyuwa íre págege aitahráhire. Mina tahnsa sánsá sehgironka wehuke íre séhréh aitahráhire.

¹⁰ Peh ite Sísa tagariona kené o tahbé kéhre. Manikáne mibeq mahbeq arítáh ké naho táhbérápéqté mewe nah kegá o tahbérapéqté táhútáhúq íre mewe nahwe. Írakaumo.* ¹¹ Manikáne ehweh mibeq mahbeq arítáh kégá Anotah Kawéqtápéq pokotaq wehukene ahabáqsabe kaweraritankeheéra ménkámehnkáne korahq mewera titirowe. Peh korahq mewera titiréra mi kamáriné sinonka mewera ahnansahrapeq ira paríáhwe. ¹² Mira onserah itene ahabáqsabe kaweraitanieéna Sísaga ahnansahrapeq awankátaq táhpawe pukéna wene korahq tunka kaweraitéhre.

¹³ Minayabe ite iuwahbeh sansá sueq ahnansahrapeq Sísaba kowíanehe. Mó kegá Sísa

* **13:10:** Mi o tahbé áwahewé mahraréna, Sísa Karáhé tahpato awanká itene o tahbé tahnsane. We pukúnka ite oga mé topáh o tahbérapéqté tópáh nóne ire.

áwíoqnowe. Itega weba wahtotaq kowíáhnaraq sega ite moq íwíoqneherawoe. Íwíoqnehransabé anetaníbo éq weba kowíanehe íwíáhoró. ¹⁴ Mah marákó marákóipéq ite mía míaona matábúrápéq íre kéhre. Minayabe peh kagaína matábúrápéqsábé áwénunúne.

¹⁵ Áwénunéq amahnága ite ménkámehnkátate íre titiria peh ahriahri Manikánsabe Sísá áwírue kaweróne ateq itene íwéhrate iwíáh iwíáh atanéhe. ¹⁶ Kaweq sansá súéhboq ahriahri kaweq sansánoro. Ite matíéhra naneq wenáwíoro. Mí sansátaré Maniká awahbeh sansá púaq ibitagínehboq kawerue miraoro.

Itetaq wahnahno kené ehweh sehgióro i ehwéhne.

¹⁷ Ite Sísá tagaríáh kéráq wahnahno kegá ite séhréh aitaneheéra ite auráq matíáhwe. Moke sene arámbéhríyábé Maniká teawigéhe. Minayabe itetaq wahnahno kené ehweh ireq kawerue sehgióro. Sehgirataq sene arambehri eyoyóue miraorahowe. Sirupipeq umeh agínaraq sega ite íre séhréh aitaírahowe.

¹⁸ Itensabé ahriahri púreraitáhro. Itega kaweq sansánuraunayabé irupipeq eyoyóire. Mókakeakáq ahriahri itega kaweq sansánéyabe iuwahbehre. ¹⁹ Iteba apubúue kouwekiniboq Manikánsabe íné séhréh ainto ue púreraintáhro.

²⁰ Sísá itene Wahnah pukútaq Manikánka iriwe oganúq atowe. Sísaga itene ahbabáqsabe pukúwana wene korahq tunka moráéné ehweh kawerarowana kagaire. Minayabe Sísaga ite Manikáne sipisípiq wahnahnaita aitaire. Manikánka iru ukiq itena ²¹ wene

arambehri kawerue miraigeheéna séhréh aitéhre. Itene irupipeq we awahbeh sansá aitahnana kagainkehe. Sísa Karáhé anotah aní méq wensabé ahriahri iwíáh iwíáh atanéhe. Aiq miraoneheq múne.

Páhsi parabaginai ehwéhne.

²² Néne iyahnabo animáríno, itene irupipeq kaweraitanieéna mah pahsí sehiranuge. Mah pahsí peh wahtotaq ehwéh púaq kawerue sáhnsahwe íráhro. ²³ Iteríbáq Tímóti karábúsiipéqté pugeq áúwátówe. Wega ínéba apubúue sínaraq iteba moraráq koragayehetauye.

²⁴ Moke itene wahnahmarínseq Manikáne animárínseqsabé iroro teriéro. Moke Ítári marákórápéqté Sísa tagaríáh kégá itensabé iroro ewe. ²⁵ Manikánka ite ómiyabé arutaboiraitena séhréh aitéhre.

Manikáne O Ehwehne
God's New Talk: The New Testament in the Awa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awa long Niugini

copyright © 1974, 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Faith Comes by Hearing

Language: Awa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9673cf68-887a-574e-9ac8-846469c86b12